Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1986/87: 9

om anslag på tilläggsbudget I för budgetåret 1986/87 m. m. (prop. 1986/87: 25, skr. 1985/86:177)

AU 1986/87: 9

Sammanfattning

Med anledning av proposition 1986/87: 25 med förslag om tilläggsbudget I för budgetåret 1986/87 och de i anslutning till propositionen väckta motionerna 1986/87: A101 och 1986/87: A102 behandlar utskottet *dels* vissa pensionsfrågor, *dels* anslagsfrågor som berör arbetsmarknadsutbildningen resp. regional utveckling. I samband med pensionsfrågorna anmäls regeringens skrivelse 1985/86: 177 om statssekreterares villkor vid regeringsskifte m. m.

Pensionsfrågor m. m.

Utskottet tillstyrker att regeringen bemyndigas medge statsrådspension åt f. d. statsministern Thorbjörn Fälldin och bevilja förbättrad familjepension åt framlidne statsministern Olof Palmes efterlevande. Vidare redovisar utskottet utan erinran vad som anförts i den ovannämnda regeringsskrivelsen om vad som skall gälla om statssekreterares förmåner vid regeringsskifte m. m. Till grund för skrivelsen ligger en överenskommelse som träffats av de fyra största riksdagspartierna.

Arbetsmarknadsutbildning

Under denna rubrik tillstyrker utskottet att ytterligare 143 milj. kr. anvisas i enlighet med regeringens förslag. Moderata samlingspartiet föreslår i en reservation ett tillkännagivande till regeringen om den budgettekniska behandlingen av den nya organisationen för arbetsmarknadsutbildningen. I ett särskilt yttrande (m, fp, c) betonas behovet av beredskap inför den konjunkturförsämring som kan väntas.

Regional utveckling

Regeringen föreslår att medel från anslaget Lokaliseringsbidrag m. m. skall få användas för särskilda stödinsatser i Blekinge län. Bl. a. förordas att högst 35 milj. kr. skall få beviljas som tillskott till ett blivande investmentbolag i länet. Utskottet biträder regeringsförslagen. Moderata samlingspartiet anser i en reservation att beloppet i stället skall anvisas som lån och

1 *Riksdagen 1986/87. 18 saml. Nr 9*

anger därutöver sin syn på förutsättningarna för en positiv utveckling i länet.

Slutligen tillstyrker utskottet att medel anvisas som kapitaltillskott till en utvecklingsfond för Västnorden, till fullföljande av ett beslut som tidigare i år fattats av Nordiska ministerrådet.

I. Pensionsfrågor m. m.

Proposition 1986/87: 25 bilaga 5

I propositionen hemställer regeringen – efter föredragning av statsrådet Johansson – under punkt 4 (s. 13–14) att riksdagen skall bemyndiga regeringen att från inkomsttiteln Statliga pensionsavgifter, netto, ta i anspråk medel för

1. pension åt f. d. statsministern Thorbjörn Fälldin enligt vad föredraganden har förordat,

2. förbättrad familjepension åt framlidne statsministern Olof Palmes efterlevande enligt vad föredraganden har förordat.

Ett avgående statsråd kan beviljas förordnandepension om han eller hon innehaft en sådan befattning i sammanlagt minst sex år. Thorbjörn Fälldin var statsminister i drygt fem år (5 år, 2 månader och 17 dagar) och uppfyller därmed inte tidsvillkoret. Med hänsyn till den långa tid som Fälldin var statsminister anses i propositionen att det dock finns skäl att tillerkänna honom statsrådspension från den 1 juli 1986 och rätt till familjepension för efterlevande. Statsrådspensionen kommer att samordnas med Fälldins riksdagsmannapension så att det sammanlagda pensionsbeloppet, som framgår av propositionen, blir 15 074 kr. per månad.

Normalbeloppet för familjepension åt Olof Palmes efterlevande utgör 10 213 kr. i månaden. I propositionen föreslås att normalbeloppet räknat från den 1 mars 1986 höjs till 14 000 kr. i 1986 års pensionsnivå.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och hemställer

att riksdagen lämnar regeringen det i proposition 1986/87: 25, bilaga 5, under punkt 4 begärda bemyndigandet.

Regeringens skrivelse 1985/86: 177

Genom skrivelsen bereds riksdagen tillfälle att ta del av vad som i den anförts om överenskommelsen om förmåner för statssekreterare i samband med regeringsskiften m. m.

Vid regeringsskiftet 1976 träffade företrädare för den avgående och den tillträdande regeringen en överenskommelse om vissa personalfrågor avseende bl. a. statssekreterarna. Liknande överenskommelser har träffats vid följande regeringsskiften. En revidering av 1976 års överenskommelse har därefter skett genom att företrädare för de fyra största riksdagspartierna träffat en ny överenskommelse den 17 december 1985. Den avser förhållandena vid såväl regeringsskiften som statsrådsskiften. Även posten som

kabinettssekreterare i utrikesdepartementet omfattas av överenskommelsen.

I regeringens skrivelse lämnar föredraganden, statsministern Carlsson, följande redogörelse för *överenskommelsens innehåll:*

En utgångspunkt i överenskommelsen är att en statssekreterare omedelbart efter en ny regerings tillträde begär entledigande från sin tjänst som statssekreterare och uppdrag som ordförande eller ledamot i organ med statlig anknytning.

En statssekreterare som är tjänstledig från en tidigare anställning skall återgå till denna, om lönen i den anställningen inte understiger den som han hade som statssekreterare vid regeringsskiftet.

Om statssekreteraren inte har någon sådan tjänst att återgå till, skall han på egen hand undersöka möjligheterna att få ny anställning. Det eller de partier som har ingått i den avgående regeringen skall i dessa fall också i rimlig utsträckning medverka till att statssekreteraren får en ny anställning.

Den tillträdande regeringen skall vid sitt första sammanträde besluta om förmåner till den avgående statssekreteraren enligt följande.

Varje statssekreterare skall för tiden från entledigandet till utgången av juni månad året efter regeringsskiftet få en månatlig ersättning av samma storlek som den lön som han hade i anställningen vid regeringsskiftet samt de sociala förmåner som han skulle ha haft rätt till om han hade haft kvar anställningen. Om regeringsskiftet inte har samband med ett ordinarie riksdagsval, skall statssekreterare i stället erhålla dessa ekonomiska förmåner till utgången av den åttonde kalendermånaden efter regeringsskiftet.

Förmånerna upphör om statssekreteraren före den angivna tidpunkten tillträder en ny anställning eller återgår till en tidigare anställning. Om lönen i denna anställning understiger den lön som han hade som statssekreterare, skall han dock under återstoden av tiden få ersättning med ett belopp som motsvarar mellanskillnaden.

Om statssekreteraren har tjänstgjort som statssekreterare i minst tre år eller om han tjänstgjort som statssekreterare hela tiden mellan två ordinarie val, skall han så snart som möjligt erbjudas en ny statlig anställning som svarar mot hans erfarenhet som statssekreterare och mot hans förtjänst och skicklighet i övrigt. Lönen i den nya anställningen skall inte understiga den lön som han hade vid regeringsskiftet. Den tillträdande regeringens skyldighet att erbjuda en statssekreterare en anställning av detta slag gäller dock inte om statssekreteraren skall återgå till en tidigare anställning med en lön som inte understiger den lön han hade vid regeringsskiftet eller om han har accepterat någon annan anställning.

En sådan statssekreterare som avses i det föregående stycket kan, enligt en särskild protokollsanteckning, få en rimlig ekonomisk ersättning även efter den tid då han annars inte har rätt till någon sådan ersättning, om han därvid ännu inte kunnat tillträda någon erbjuden tjänst.

En statssekreterare som är knuten till ett statsråd som avgår utan samband med ett regeringsskifte förutsätts begära sitt entledigande, om det nya statsrådet begär det. Överenskommelsen skall även i dessa fall gälla i tillämpliga delar.

Frågan om statssekreterarnas förmåner vid regeringsskiften behandlades av utskottet i betänkandet AU 1981/82: 27 med anledning av då föreliggande regeringsförslag om pensioner m. m. för statsråd och statssekreterare vid regeringsombildning. Utskottet uttalade sig vid det tillfället bl. a. för att

en revidering av 1976 års överenskommelse beträffande statssekreterarna borde ske. Det är tillfredsställande att revideringen har kommit till stånd. Med detta konstaterande föreslår utskottet

att riksdagen lägger regeringens skrivelse 1985/86: 177 till handlingarna.

Tionde huvudtiteln

II. Arbetsmarknadsutbildning

Propositionen

Regeringen föreslår i propositionens bilaga 8 (s. 24–25) – efter föredragning av statsrådet Leijon – att riksdagen skall till Arbetsmarknadsutbildning på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1986/87 anvisa ett reservationsanslag av 143 000 000 kr.

Motion

1986/87: A101 av Alf Wennerfors m. fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs angående budgetteknisk behandling av den nyskapade arbetsmarknadsutbildningsorganisationen.

Utskottet

Fr. o. m. innevarande budgetår gäller en ny organisation för arbetsmarknadsutbildningen. Den tidigare verksamheten i skolöverstyrelsens regi har överförts på en ny, länsvis anordnad organisation, benämnd AMU-gruppen, under ledning av en ny central myndighet, AMU-styrelsen. Det har förutsatts att arbetsmarknadsverket kommer att ta i anspråk huvuddelen av gruppens utbildningskapacitet. AMS upphandling av utbildning från AMU-gruppen och andra utbildningsanordnare bekostas från anslaget Arbetsmarknadsutbildning. För det ändamålet är beräknat i runt tal 1 780 milj. kr.

Enligt propositionen behövs till AMS upphandling av utbildning ytterligare högst 114 milj. kr. för att täcka merkostnader som uppstått bl. a. till följd av övergången till den nya verksamhetsformen och som inte har beaktats tidigare. Vidare behövs ytterligare 29 milj. kr. med hänsyn till att den disponibla tillgången på reservationsmedel från föregående budgetår uppgår till 171 milj. kr. och inte till 200 milj. kr. såsom kalkylerats.

Alf Wennerfors m. fl. (m) anser i motion 1986/87: A101 att bakgrunden till det extra medelsbehovet i propositionen har presenterats på ett otillfredsställande sätt. Vidare kritiseras att medelsbehovet inte förutsågs i ett tidigare skede ehuru detta borde ha varit möjligt med hänsyn till det omfattande förberedelsearbete som föregick den nya organisationen. Trots sin kritiska inställning vill motionärerna inte gå emot regeringens begäran om anslagsförstärkning. De anser dock att riksdagen i ett tillkännagivande

till regeringen bör understryka att AMU i framtiden måste utnyttja de nya möjligheter som följer av den förändrade organisationen och det nya huvudmannaskapet. Kostnadsökningar utöver ordinarie prisökningar och löneavtal måste i framtiden bäras antingen av ökade intäkter via direkt försäljning av utbildningstjänster på den öppna marknaden och/eller rationalisering och effektiviseringar inom den egna verksamheten.

Av det av regeringen begärda beloppet, 143 milj. kr., skall som ovan nämnts 29 milj. kr. utgöra täckning för att behållningen av reservationsmedel blev lägre än som kalkylerats. I övrigt skall högst 114 milj. kr. användas enligt följande.

För redan inträffade resp. ytterligare tillkommande kostnadsökningar för löner beräknas (32,5 + 32,5) 65 milj. kr. Därutöver behövs, såsom noteras i den föreliggande motionen A101, ytterligare medel för att förränta den nya AMU-organisationens s. k. statskapital, dvs. den utrustning som har övertagits från skolöverstyrelsen. Härför är beräknat 49 milj. kr. Enligt vad utskottet inhämtat har tillsatts en arbetsgrupp med företrädare för finans- och arbetsmarknadsdepartementen och för AMU-styrelsen som skall se över olika frågor kring detta statskapital och dess förräntning. Det är regeringens avsikt att innehålla det nyssnämnda beloppet i avvaktan på resultatet av arbetsgruppens bedömningar.

Motionärerna motsätter sig inte att ytterligare medel anvisas till arbetsmarknadsutbildningen, och utskottet anser för sin del – med hänvisning till den ovan lämnade redovisningen – att riksdagen bör medge den begärda anslagsförstärkningen.

Synpunkterna i motion A101 på den *budgettekniska behandlingen av den nya organisationen för arbetsmarknadsutbildningen* innebär att sådana kostnadsökningar som inte hänför sig till den allmänna prisstegringen och nya löneavtal skall täckas av intäktsökningar och rationaliseringar. Med den anslagskonstruktion som valts finns i och för sig redan inbyggda spärrar av det slag som motionärerna tänker sig. I praktiken får man räkna med att riksdagen i fortsättningen prövar större oförutsedda utgiftsbehov, såsom i det nu aktuella ärendet eller – för att välja ett annat exempel – om utbildningsvolymen snabbt behöver ökas på grund av den konjunkturförsämring som olika rapporter i höst indikerar. Med hänsyn härtill är det enligt utskottets mening inte påkallat för riksdagen att avge det tillkännagivande till regeringen som föreslås i motionen. Den avstyrks sålunda i den förevarande delen.

I propositionen anmäls att regeringen medgivit att ett belopp om 6 milj. kr. får användas för särskilda utbildningsinsatser i Blekinge län. Finansiering sker genom en omfördelning av medel som för innevarande budgetår anvisats till beredskapsarbeten under anslaget B 5. Sysselsättningsskapande åtgärder. Utskottet anser att finansieringsformen kan godtas i förevarande fall.

Utskottet hemställer

1. beträffande *medelsanvisningen*

att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del till *Arbetsmarknadsutbildning* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1986/87 anvisar ett reservationsanslag av 143 000 000 kr.,

2. beträffande *budgetteknisk behandling av den nya organisationen för arbetsmarknadsutbildning*
att riksdagen avslår motion 1986/87: A101 yrkande 1.

Tolfte huvudtiteln

III. Regional utveckling

1. Lokaliseringsbidrag m. m.

Propositionen

Regeringen föreslår under punkt C 2 (s. 26–27) – efter föredragning av statsrådet Peterson – att riksdagen skall godkänna vad som anförts om användningen av medel på anslaget C 2. Lokaliseringsbidrag m. m.

Regeringsförslagen gäller finansieringen av vissa åtgärder som syftar till att stärka utvecklingsmöjligheterna för näringslivet i Blekinge.

För det första avses ett tillskott med högst 35 milj. kr. till ett regionalt investmentbolag i länet. Det förutsätts att staten och näringslivet i regionen bidrar var för sig med lika stora belopp. Vidare förordas att 10 milj. kr. avsätts till Lunds universitet för utvecklingsinsatser i länet och 9 milj. kr. för att rusta upp fiskehamnen i Nogersund (Sölvesborgs kommun).

Åtgärderna är av det slaget att de normalt inte får finansieras från det anslag som här är aktuellt.

Motionerna

1986/87: A101 av Alf Wennerfors m. fl. (m) vari yrkas

2. att riksdagen, med avslag på regeringens förslag om användning av medel på anslaget C 2. Lokaliseringsbidrag m. m. i statsbudgeten för budgetåret 1986/87 i vad avser medel till regionalt investmentbolag i Blekinge län, bemyndigar regeringen att från anslaget C 2. Lokaliseringsbidrag m. m. i statsbudgeten för budgetåret 1986/87 nyttja högst 35 000 000 kr. för att utge ett ränte- och amorteringsfritt lån med högst 5 års löptid till ett regionalt investmentbolag i Blekinge län i enlighet med vad som i motionen anförs,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs angående förutsättningar för företagsetablering och expansion i Blekinge,

4. att riksdagen hos regeringen begär en utvärdering av de infrastrukturella problemen i Blekinge län.

1986/87: A102 av Karl-Gösta Svenson (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att av medel på anslaget C 2 används ett belopp av 35 milj. kr. som ränte- och amorteringsfritt tidsbegränsat lån i enlighet med de riktlinjer som angivits i motionen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om statlig verksamhet i Blekinge,

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag om generellt frisläpp av

investeringsfonder och allmän investeringsreserv i enlighet med de riktlinjer som angivits i motionen,

4. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändrade avskrivningsregler i enlighet med de riktlinjer som angivits i motionen.

I kommittémotion *A101* godtas att medel anvisas till Lunds universitet för det angivna ändamålet och för upprustning av fiskehamnen i Nogersund. När det gäller investmentbolaget uttrycker motionärerna oro för senare års utveckling med tillkomsten av ett stort antal offentliga organ och helt nya institutioner som har fått nya och utökade resurser för att stimulera tillväxten av små och medelstora företag. Denna utveckling exemplifieras av motionärerna, som menar att ett alltmer politiserat och geografiskt heltäckande system håller på att växa fram. Med hänsyn till den besvärliga situationen i Blekinge län kan det dock vara motiverat med ett statligt engagemang för att förbättra tillgången på riskkapital i länet. Det bör emellertid inte ske genom ett statligt delägande i det blivande investmentbolaget. Erfarenheterna av statligt hel- eller delägda investmentbolag är inte positiva. I stället bör medel anslås till ett ränte- och amorteringsfritt lån med en löptid av högst fem år.

De ovan nämnda modellerna för en växande styrning av investeringarna, fortsätter motionärerna, kan var för sig te sig små och oförargliga. Sammantaget är emellertid riskerna för ett misslyckande stora. Det som behövs är i stället en politik som inriktas på att undanröja många av de ekonomiska hinder för en bättre företagsutveckling som finns i framför allt skattelagstiftningen. Ett sänkt skattetryck genom bl. a. borttagen förmögenhetsskatt på arbetande kapital i små och medelstora företag, en rättvis aktiebeskattning etc. skulle på ett avgörande sätt förbättra utvecklingsförutsättningarna för näringslivet. Vidare påpekas att många företag har medel innestående på spärrade konton hos riksbanken och att investeringsfonderna inte är fritt tillgängliga för t. ex. maskininvesteringar i Blekinge.

Motionärerna anser sammanfattningsvis att näringslivets möjligheter att växa och utvecklas bestäms i första hand av andra faktorer, inte av växande interventioner och utbredning av politikens inflytande över företagen. Det är främst skattetrycket, näringslivets internationella konkurrenskraft och förekomsten av flexibilitetshindrande regleringar som avgör utvecklingen också i Blekinge. De yrkar att vad de anfört skall delges regeringen.

Slutligen anförs i motionen att en effektiv och långsiktigt bärande politik för regional utveckling i första hand måste inriktas på att förbättra de grundläggande förutsättningarna för ett växande näringsliv. Därvid är kvaliteten och bredden i infrastrukturen väsentlig. Vad gäller Blekinge bör regeringen få i uppdrag att analysera vilka infrastrukturella förutsättningar som finns i länet och därefter återkomma till riksdagen med förslag om förbättringar om så anses påkallat.

Även i motion *A102* förordas att statens stöd till investmentbolaget ges i form av ett tidsbegränsat ränte- och amorteringsfritt lån. Motionären framhåller vidare att inte minst på kort sikt skulle en lokalisering av statlig verksamhet till Blekinge få en mycket stor betydelse. Det bör ges regering-

en till känna. Enligt motionären är det hög tid att frisläppa de medel företagen har avsatt i investeringsfond eller allmän investeringsreserv, i vart fall för investeringar i Blekinge. Ett sådant frisläppande bör kombineras med möjlighet att direktavskriva nyinvesteringar i länet. Riksdagen bör av regeringen begära förslag härom.

Utskottet

Förslagen i propositionen och de båda föreliggande motionerna syftar till att förbättra förutsättningarna att utveckla näringslivet i Blekinge län.

Utskottet har vid flera tidigare tillfällen uppmärksammat den ogynnsamma utvecklingen i länet. Det kan erinras om att riksdagen på utskottets förslag redan i början av 1970-talet uttalade att sydöstra Sverige borde prioriteras vid decentralisering av statlig verksamhet. Häri låg ett erkännande av att bl. a. Blekinge var ett län med särskilda svårigheter. I början av 1980-talet uttalade riksdagen i enlighet med förslag av utskottet (AU 1980/81: 23 s. 84–85) att Olofströms kommun i fråga om lokaliseringsstöd skulle behandlas som om kommunen vore placerad i stödområde 4 (numera stödområde C). Övriga kommuner i länet borde i stödhänseende behandlas generöst. Giltigheten av dessa uttalanden har successivt bekräftats i betänkanden från utskottet de senare åren. Beträffande stöd till Karlskrona och Sölvesborgs kommuner gjorde utskottet dessutom särskilda uttalanden i betänkandet AU 1980/81: 17 (s. 17) med hänsyn till de då aktuella personalminskningarna vid varven i dessa kommuner.

I det regionalpolitiska betänkandet i våras (AU 1985/86: 13 s. 92) fäste utskottet uppmärksamheten på att högkonjunkturen visserligen lett till en förbättrad sysselsättning i länen men att det oaktat flyttningsrörelserna fortsatt att öka kraftigt. Detta gällde även länen i sydöstra Sverige. Statsmakternas tidigare prioriteringar av denna del av landet måste sålunda bestå. Utskottet fortsatte:

Detta gäller inte minst om Blekinge län som under den senaste tioårsperioden haft den relativt sett största befolkningsminskningen av alla län. I samtliga kommuner fortsätter arbetslösheten att ligga över genomsnittet i landet. Riksdagens tidigare uttalanden om en generös tillämpning av stödbestämmelserna i fråga om ärenden som gäller kommunerna i länet bör därför äga fortsatt giltighet. Över huvud taget förutsätter utskottet att länsmyndigheterna i sina strävanden att på olika vägar förbättra situationen i länet får ett verkningsfullt stöd av de resurser som centralt står till berörda departements samt industriverkets och andra myndigheters förfogande.

Dessa uttalanden gjordes av ett enigt utskott, och det är med åberopande av dem som förslag läggs fram i propositionen om stöd till ett investmentbolag samt anslag till Lunds universitet för utvecklingsinsatser i länet resp. till upprustning av fiskehamnen i Nogersund. Dessa åtgärder är en del av de insatser i Blekinge som regeringen offentliggjorde den 11 september i år. Till andra åtgärder som vid det tillfället tillkännagavs hör lokaliseringsstöd åt tre industriföretag samt olika initiativ för att främja teknikupphandling

samt kunskaps- och tekniksprídning i länet. Syftet med åtgärderna anges i propositionen vara att motverka den ogynnsamma industristrukturen i länet. Det är nödvändigt att förnya, utveckla och differentiera länets industri. Det sägs också vara angeläget med åtgärder för att höja teknikniván i befintliga små och medelstora företag liksom att höja kompetensen hos de anställda.

I ärendet råder egentligen inte några delade meningar om att de i propositionen angivna åtgärderna bör komma till stånd. Inte heller har riktats någon invändning mot att åtgärderna finansieras från anslaget Lokaliseringsbidrag m. m. Den meningsskiljaktighet som finns gäller enbart frågan om statens tillskott till det nya investmentbolaget skall ges som bidrag eller som ett tidsbegränsat lån. Båda vägarna är tekniskt sett möjliga att välja. Utskottet vill påpeka att regeringen har förutsatt att även näringslivet skall bidra till finansieringen. Detta torde komma att ske genom köp av aktier i investmentbolaget. Det bör enligt utskottets mening inte uteslutas att även det statliga medelstillskottet sker genom aktieköp om det visar sig vara en lämpligare finansiering än bidragsformen. Över huvud taget bör det statliga engagemanget i investmentbolaget kunna väljas på ett flexibelt sätt. Med detta sätt att se på frågan är den ram som förespråkas i de båda motionerna alltför snäv. Utskottet biträder alltså med nu gjorda uttalanden regeringens förslag såväl när det gäller investmentbolaget och dess finansiering som i övriga delar, vilket innebär att motionerna A101 och A102 avstyrks i motsvarande mån.

I de två föreliggande motionerna vill man utöver de konkreta insatser som ovan redovisats även aktualisera frågan om mer *allmänna förutsättningar för företagsetablering och expansion i Blekinge*. Motionärerna pekar på behovet av lättnader i skattelagstiftningen, investeringsfondernas användning m. m. De synpunkter som härvidlag förs fram är en avspegling av den debatt som återkommande förs om avvägningen mellan generella och selektiva medel i regionalpolitiken (se senast AU 1985/86: 13 s. 48–49). Enligt utskottets uppfattning bör tyngdpunktsförskjutningar i den regionalpolitiska medelsarsenalen av det slag det här gäller övervägas i ett större sammanhang än det förevarande. Utskottet utgår från att sådana frågor på nytt kommer att prövas från allmänna utgångspunkter vid behandlingen av förslagen i 1987 års budgetproposition om regionalpolitiken och därtill anslutande motioner. Med hänsyn härtill bör de nu föreliggande motionsförslagen inte leda till någon riksdagens åtgärd.

Beträffande den i motion A101 begärda utvärderingen av de infrastrukturella problemen i Blekinge län hänvisar utskottet till att en sådan utvärdering måste anses vara en väsentlig uppgift i länsstyrelsens kontinuerligt bedrivna planerings- och utvecklingsarbete. När det slutligen gäller yrkandet i motion A102 om lokalisering av statlig verksamhet till Blekinge hänvisas till den prioritering av sydöstra Sverige vid sådana lokaliseringar som gäller sedan gammalt. Inte heller i dessa delar synes motionerna således påkalla något initiativ från riksdagens sida.

Med det anförda avstyrks motionerna A101 och A102 även i de nu redovisade delarna.

Utskottet hemställer

1. beträffande *medelsdispositionen*

att riksdagen med avslag på motionerna 1986/87: A101 yrkande 2 och 1986/87: A102 yrkande 1 godkänner vad som anförts i propositionen om användningen av medel på anslaget C 2. Lokaliseringsbidrag m. m.,

2. beträffande *allmänna förutsättningar för företagsetablering och expansion i Blekinge*

att riksdagen avslår motionerna 1986/87: A101 yrkandena 3 och 4 och 1986/87: A102 yrkandena 2–4.

2. Kapitaltillskott till en utvecklingsfond för Västnorden

Regeringen föreslår under punkt C 10 (s. 27–30, 45–51) att riksdagen skall till Kapitaltillskott till en utvecklingsfond för Västnorden på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1986/87 anvisa ett reservationsanslag av 6 928 000 kr.

De nordiska länderna har kommit överens om att inrätta en särskild utvecklingsfond för Västnorden (Island, Färöarna och Grönland). Den redovisning för fondens bakgrund och finansiering som lämnas i propositionen ger inte anledning till erinran.

Utskottet hemställer

att riksdagen bifaller regeringens förslag.

Stockholm den 2 december 1986

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Lars Ulander

Närvarande: Lars Ulander (s), Elver Jonsson (fp), Marianne Stålberg (s), Alf Wennerfors (m), Lahja Exner (s), Börje Hörnlund (c), Sten Östlund (s), Bo Nilsson (s), Inge Carlsson (s), Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c), Sven Lundberg (s), Anders G Högmark (m), Sigge Godin (fp), Erik Holmkvist (m) och Karl-Erik Persson (vpk).

Reservationer

1. Budgetteknisk behandling av den nya organisationen för arbetsmarknadsutbildning (punkt II mom. 2)

Alf Wennerfors, Anders G Högmark och Erik Holmkvist (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 5 som börjar med "Synpunkterna i" och slutar med "förevarande delen" bort ha följande lydelse:

I fråga om den budgettekniska behandlingen av den nya organisationen för arbetsmarknadsutbildningen vill utskottet anföra följande:

Det bör understrykas – såsom moderata samlingspartiet tidigare gjort vid ett flertal tillfällen – att arbetsmarknadsutbildningen har en central roll

i dagens och morgondagens arbetsmarknadspolitik. Finner därför regeringen att det är angeläget att öka volymen på utbildningen, ankommer det på den att hos riksdagen begära ytterligare medel för att upphandla utbildning. Med den nya organisation arbetsmarknadsutbildningen nu har åligger det AMU-gruppen och dess ledning att genom en framsynt kursutveckling och till konkurrensmässiga priser och villkor i övrigt tillgodose marknadens behov av denna utbildning inom ramen för full kostnadstäckning. Med anledning av det medelstillskott som är aktuellt i det föreliggande ärendet vill utskottet härutöver framhålla att oförutsedda kostnadsökningar framdeles skall bäras av ökade intäkter av försäljning av utbildningstjänster, alternativt genom rationaliseringar och effektiviseringar av den egna verksamheten.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *budgetteknisk behandling av den nya organisationen för arbetsmarknadsutbildning*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:A101 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. Medelsdispositionen (punkt III: 1 mom. 1)

Alf Wennerfors, Anders G Högmark och Erik Holmkvist (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "I ärendet" och slutar med "motsvarande mån" bort ha följande lydelse:

I de insatser i Blekinge som anges i propositionen ingår att staten skall skjuta till ett belopp om högst 35 milj. kr. som bidrag till ett blivande investmentbolag med verksamhet i länet. Med hänsyn till den brist på riskkapital som råder i länet godtas att ett sådant bolag kommer till stånd och att staten deltar i uppbyggnaden. Erfarenheterna av regionala investmentbolag med statligt hel- eller delägande är dock inte enbart positiva, varför det statliga engagemanget i det fall det här gäller bör begränsas i förhållande till vad regeringen föreslår. Utskottet anser i likhet med vad som förordas i motionerna A101 och A102 att statens stöd till det nya investmentbolaget bör ha formen av ett ränte- och amorteringsfritt lån. Lånet bör tidsbegränsas och få en löptid av förslagsvis fem år. Under den tiden bör bolaget kunna bygga upp vinstgivande företag som därefter inte längre kommer att behöva speciellt fördelaktiga lån.

I övrigt godtas regeringens förslag om användningen av medel från det aktuella anslaget för insatser i Blekinge län.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *medelsdispositionen*

att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:A101 yrkande 2 och 1986/87:A102 yrkande 1 samt med anledning av propositionen i motsvarande del godkänner vad utskottet anfört om användningen av medel på anslaget C 2. Lokaliseringsbidrag m. m.

Alf Wennerfors, Anders G Högmark och Erik Holmkvist (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "I de" och slutar med "redovisade delarna" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan i allt väsentligt instämma i de synpunkter som i motion A101 anläggs på de allmänna förutsättningarna för företagsetablering och expansion i Blekinge. Under en följd av år har ett stort antal offentliga organ men även helt nya institutioner fått utökade och nya resurser för att stimulera utvecklingen bland små och medelstora företag. Man kan skönja framväxten av ett alltmer politiserat och geografiskt heltäckande system. Detta exemplifieras närmare i motionen.

De nya modellerna för en växande styrning av investeringarna kan var för sig te sig små och oförargliga. Sammantaget är emellertid riskerna för ett misslyckande stora. Det som behövs är i stället en politik som inriktas på att undanröja många av de ekonomiska hinder för en bättre företagsutveckling som finns i framför allt skattelagstiftningen. Ett sänkt skattetryck genom bl. a. borttagen förmögenhetsskatt på arbetande kapital i små och medelstora företag och en rättvis aktiebeskattning skulle på ett avgörande sätt förbättra utvecklingsförutsättningarna för näringslivet. Vidare kan påpekas att många företag har medel innestående på spärrade konton hos riksbanken och att investeringsfonderna inte är fritt tillgängliga för t. ex. maskininvesteringar i Blekinge.

Näringslivets möjligheter att växa och utvecklas bestäms i första hand av andra faktorer, inte av växande interventioner och utbredning av politikens inflytande över företagen. Det är främst skattetrycket, näringslivets internationella konkurrenskraft och förekomsten av flexibilitetshindrande regleringar som avgör utvecklingen också i Blekinge. När det gäller problemet med skattetrycket kan erinras om den osedvanligt höga kommunal- och landstingsskatten i länet. Detta speciella problem som påtalats tidigare [jfr det särskilda yttrandet nr 9 (m) till AU 1985/86: 13] verkar hämmande på etableringsviljan och på människors vilja att söka sig till länet.

En effektiv och långsiktigt bärande politik för regional utveckling måste i första hand inriktas på att förbättra de grundläggande förutsättningarna för ett växande näringsliv. Därvid är kvaliteten och bredden i infrastrukturen väsentlig. I vad gäller Blekinge bör regeringen få i uppdrag att analysera vilka infrastrukturella förutsättningar som finns i länet och därefter återkomma till riksdagen med förslag om förbättringar om så anses påkallat.

Vad ovan anförts med anslutning till motion A101 får i väsentliga delar anses tillgodose de synpunkter och förslag som förs fram i motion A102.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

> 2. beträffande *allmänna förutsättningar för företagsetablering och expansion i Blekinge*
>
> att riksdagen med bifall till motion 1986/87:A101 yrkandena 3 och 4 samt med anledning av motion 1986/87:A102 yrkandena 2–4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Vid Medelsanvisningen till Arbetsmarknadsutbildning (punkt II mom. 1)

Elver Jonsson (fp), Alf Wennerfors (m), Börje Hörnlund (c), Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c), Anders G Högmark (m), Sigge Godin (fp) och Erik Holmkvist (m) anför:

En stabil högkonjunktur som förstärkts av kraftigt sänkta oljepriser och sjunkande dollarkurs har gynnat den ekonomiska utvecklingen i vårt land. Ändå har den ekonomiska tillväxten i Sverige varit förhållandevis låg, sett i en internationell jämförelse.

Den blygsamma tillväxten har inneburit att arbetslösheten fortsätter att ligga kvar på en efter svenska förhållanden hög nivå. Från rekordåret 1983 då årsgenomsnittet för arbetslösheten uppgick till 3,5 % har denna sjunkit till 2,8 % år 1985 och till (beräknat) 2,6 % i år. Nedgången mellan åren 1985 och 1986 beror till stor del på att det är långtidsarbetslösa i de övre åldrarna som har gått i förtids- eller ålderspension och därigenom försvunnit ur arbetslöshetsstatistiken. Problemen för ungdomar finns kvar med bestående hög arbetslöshet som nu framför allt drabbar ungdomar i åldern 20–24 år. Den regionala obalansen har kraftigt förstärkts.

Allt fler tecken pekar nu mot ett försämrat arbetsmarknadsläge. Varslen om uppsägningar har på senare tid börjat öka, och de lediga platserna minskar. Det förefaller som om man nu står inför ett trendbrott som det finns anledning att se allvarligt på. Arbetslösheten tenderar att efter varje lågkonjunktur bli kvar på en högre nivå än tidigare. Däri ligger en risk för att också toleranströskeln när det gäller arbetslösheten och dess omfattning successivt höjs på ett sätt som inte kan godtas. Vidare synes "arbetslinjen" i svensk arbetsmarknadspolitik vara på väg att tunnas ut.

Det är en allmänt vedertagen uppfattning att förutsättningen för en stabil och hög sysselsättning framdeles är en förbättrad ekonomisk tillväxt. Det får dock inte undanskymma behovet av att regeringen uppmärksamt följer utvecklingen och i budgetpropositionen och följande konjunkturbedömningar iakttar en hög beredskap inför kommande förändringar på arbetsmarknaden.

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1986